

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุดในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า แต่การจัดปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดนับวันจะยิ่งยากลำบากมากขึ้นและแนวโน้มการเพิ่มจำนวนกลุ่มประชากรที่ใช้ยาเสพติด พื้นที่ ประเภท และชนิดของยาเสพติดที่ใช้เสพ ตลอดจนวิธีการเสพ ซึ่งนำไปสู่สถานการณ์ติดยาที่เพิ่มมากขึ้น โดยกระจายตัวไปทั่วทุกภาคของประเทศ และขยายฐานผู้เสพจากกลุ่มผู้ใช้แรงงานอุตสาหกรรม ผู้ขายรถยนต์ประเภทต่าง ๆ และกลุ่มเกษตรกรไปสู่กลุ่มผู้ว่างงาน นอกจากนี้ปัจจุบันกำลังแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชน นักศึกษาและนักเรียนในอัตราที่สูงขึ้นทุกปี

การแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภท ผิ่น เฮโรอีน กัญชา ปัจจุบันลดน้อยลงแต่กลับมียาเสพติด 2 ประเภท ที่แพร่ระบาดง่าย และเร็วขึ้นนั่นคือ สารระเหย และแอมเฟตามีน (ยาบ้า) การแพร่ระบาดที่รวดเร็วและยากต่อการป้องกันและปราบปรามนั้น ส่งผลให้ประเทศชาติต้องสูญเสียทั้งด้านทรัพย์สิน และกำลังคนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะผู้ที่ติดยาจะอยู่ในสภาพร่างกายและจิตใจอ่อนแอ เสื่อมโทรม กลายเป็นประชากรที่ไม่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคร้ายแรง เช่น โรคเอดส์ และที่สำคัญบุคคลติดยาเหล่านี้ไม่สามารถประกอบกิจกรรมหรือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเป็นภาระให้กับสังคมเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจคือ การทำให้ประเทศขาดกำลังคนในการทำงานทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรม เกิดภาวะความยากจน และรายได้ประชาชาติในภาพรวมตกต่ำอีกด้วย ผลกระทบต่อสังคม คือ ยาเสพติดมีผลให้ผู้เสพยาเสพติดเบี่ยงเบนไปจากปกติ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน และมีพฤติกรรมลักขโมย จี้ ปล้น ข่มขืน ชิงทรัพย์ ทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินที่จะนำไปแลกกับยาเสพติด หรือบางรายที่เป็นผู้หญิงก็จะหาเงินด้วยการหาอาชีพพิเศษเป็นโสเภณี เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาที่บ่อนทำลายเสถียรภาพ และความสงบสุขของคนในสังคม นอกจากนี้ยังเป็นพาหะแพร่การติดยาเสพติดไปสู่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้ง่ายด้วย ทำให้ปริมาณผู้ติดยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนในด้านการเมืองการปกครอง ส่งผลกระทบในการบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ โดยผู้ไม่หวังดีโดยยาเสพติดเป็นเครื่องมือในการมอมเมาประชาชนให้ติดยาเสพติด และกลายสภาพเป็นบุคคลไร้สมรรถภาพ ไม่สามารถต้านทานการแทรกแซงทางการเมืองได้ และผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่มักเป็นผู้มีอิทธิพลหรือกลุ่มการเมืองอยู่เบื้องหลัง ทำให้การปราบปรามทำได้ยาก และรัฐต้องสูญเสียงบประมาณของประเทศเป็นจำนวนมาก

จากการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ผ่านมาของรัฐบาลเป็นไปในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก คือ เน้นในมาตรการการจับกุมผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ผลที่เกิดขึ้นคือ การปราบปรามยิ่งมากขึ้นเท่าใด ปัญหาที่ยังคงมีอยู่และแพร่ระบาดเหมือนเดิม และยังก่อปัญหาในด้านอื่นตามมาด้วย คือปัญหาคนล้นคุก ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจับกุมที่มีมากขึ้นมหาศาล นอกจากนี้โอกาสที่ผู้ต้องหาที่เป็นผู้เสพได้คลุกคลีกับผู้ค้า ผู้ผลิตหรือผู้ต้องหาในคดีต่าง ๆ ในคุกอาจทำให้ผู้เสพเหล่านั้นพัฒนาตัวเองไปเป็นผู้ค้า หรือเรียนรู้ในสิ่งที่ผิด ๆ ได้ ดังนั้นรัฐจึงต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินงานใหม่ที่เป็นเชิงรุก โดยมุ่งเน้นที่พลังของมวลชน ประชาชนทั่วไปที่มีอยู่เป็นพลังสำคัญที่ใช้ต่อสู้กับยาเสพติด (บารุง ฤกษ์น้อย, 2537)

เมื่อปัญหายาเสพติดเกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนก็จะใช้การแก้ปัญหาด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นเสมอ แต่ขาดความต่อเนื่องและเป็นระบบ เช่น การติดป้ายประชาสัมพันธ์ การบรรยายอบรม ให้ความรู้ การรณรงค์ กิจกรรมกีฬา เป็นต้น ความสิ้นเปลืองงบประมาณ และปัญหาอาชญากรรมขยายตัว เมื่อเป็นเช่นนี้ เราต้องทำการคัดแยกผู้เสพ/ผู้ค้าที่มีอยู่ ให้ผู้เสพ/ผู้ค้าแสดงตัวออกมาและโน้มน้าวให้เขาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และกลับคืนสู่สังคมต่อไป

จากสถานการณ์ดังกล่าว รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหายาเสพติด และมีมาตรการเร่งด่วนในการขจัดปัญหาดังกล่าวให้บรรเทาเบาบางลงหรือหมดสิ้นไปโดยเร็ว ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันก็ได้มีนโยบายในด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด เร่งรัดให้มีการแก้ไขปัญหายาเสพติด การขยายการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การเร่งรัดการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และสารเสพติด ด้วยการใช้นโยบายทางกฎหมาย มาตรการทางการศึกษา รวมทั้งการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนไม่ให้มีแนวโน้มยาเสพติด

รัฐบาลได้ถือเป็นปัญหาสำคัญทั้งได้ทุ่มเทพทรัพยากรเป็นจำนวนมากในการแก้ปัญหายาเสพติด แต่จากการประเมินสถานการณ์โดยภาพรวมของประเทศของสำนักงาน ป.ป.ส. พบว่าปัญหายาเสพติดกลับทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นลำดับทั้งในแง่ตัวยาที่ใช้ กลุ่มบุคคลผู้เสพและพื้นที่แพร่ระบาด อีกทั้งยังพบว่าการแก้ปัญหาลงได้ ทั้งยังเกิดการเรียนรู้จากชุมชนว่า ถ้าหากพื้นที่ใดที่องค์กรชุมชนและคนในชุมชนตื่นตัวมาแก้ปัญหาภายใต้การประสานความร่วมมืออย่างเข้มแข็งกับองค์กรภาครัฐ ชุมชนนั้นสามารถลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติดได้ และยังทำให้ชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติดได้

รัฐได้ให้กรมการปกครองทำหน้าที่ในการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันเน้นการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจถึงพิษภัยอันร้ายแรงและปัญหาที่เกิดขึ้นจากยาเสพติดให้แก่ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ ประชาชน และให้ความสำคัญกับคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นพิเศษ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ในการปราบปราม เน้นการติดตามหาข่าวความเคลื่อนไหวด้านยาเสพติด ยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ ยุทธศาสตร์การบำบัดและฟื้นฟู เน้นความร่วมมือจากประชาชนและผู้ปกครองของผู้เสพยาเสพติด ให้มีส่วนร่วมในการนำผู้เสพติดเข้ามาบำบัดรักษา ฟื้นฟูในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนภูมิภาค เน้นการดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน เน้นการระดมกองทุนจากมูลนิธิสมาคมต่าง ๆ ยุทธศาสตร์การสนับสนุน ด้านวิชาการ ผู้มีประสบการณ์จากกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่จะให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันการติดยาเสพติดและให้การฝึกอาชีพแก่ผู้ติดยาเสพติด (บำรุง ณัฐน้อย, 2537)

จากที่กล่าวถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะต้องได้รับการประสานร่วมมือกันในการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและชุมชน มีการบูรณาการแผนร่วมกันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และสิ่งสำคัญที่สุดคือการดำเนินงานต่อเนื่องจนกว่ายาเสพติดจะหมดไปจากประเทศของเรา สิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงความสำคัญในการร่วมมือกับรัฐในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้หมดไปโดยเร็ว โดยทำการศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับ ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อนำเอาผลที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในเขตพื้นที่ เทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะทำได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี
2. ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี

3. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของงานวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี ในช่วงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 - 31 มกราคม พ.ศ. 2554 เป็นระยะเวลา 30 วัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งขึ้นไปจำนวนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการดำเนินการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน 34,430 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 396 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษารั้วนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่มาประกอบกับแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ

2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์

สมมติฐานในการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนใน
การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
6. ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

คำถามในการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอยู่ในระดับใด
2. แนวทางการแก้ปัญหามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเรียง
ตามระดับความสำคัญมีอะไรบ้าง
3. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่าง
กันหรือไม่
4. ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดแตกต่าง
กันหรือไม่
5. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา
เสพติดแตกต่างกันหรือไม่
6. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดต่างกัน
หรือไม่

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ วางแผนและร่วมกันปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้นให้ได้ผลตามความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน ดังนี้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อตัดสินใจในการดำเนินงาน ทั้งในด้านการบริหารชุมชน การใช้กำลังตรวจตรา เฝ้าระวังสิ่งของ การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ รวมทั้งการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้มีส่วนร่วมจะต้องได้รับความรู้ การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย จึงจะเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน หมายถึง การที่บุคคลเข้าไปร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน และเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย โดยปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมาย รวมไปถึงการเสียสละแรงงาน เวลา วัสดุ กำลังเงิน และทรัพยากรของชุมชนนั้น ๆ ด้วย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่พึงได้จากการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุประสงค์ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล หมายถึง การร่วมกันควบคุม ติดตาม ประเมินผลสถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติด และซ่อมบำรุงรักษาโครงการต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่อง

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมี เมื่อรวมเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะเป็น การกิน ดื่ม สูบ หรือดม มีผลเสียต่อร่างกาย พฤติกรรม อารมณ์ของผู้ใช้สารเคมี ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของการทำงานของร่างกายและจิตใจ

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด หมายถึง การดำเนินการที่ดำเนินการล่วงหน้าเพื่อมิให้เกิดปัญหาต่อตนเอง ครอบครัว และเศรษฐกิจโดยรวม โดยการให้ความรู้ การศึกษา ข่าวสาร ข้อมูลในเรื่องยาเสพติด และคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่น